

XXXVI. « Et tradidit in captivatem virtutem eorum, » et pulchritudinem eorum in manus inimici¹. » Ipsam Arcam unde sibi videbantur invicti et unde sibi plaudebant, virtutem et pulchritudinem eorum dicit. Denique et postea male viventes, et de templo Domini gloriantes, terret per Prophetam, dicens: « Videte quid feci Selom, » ubi erat tabernaculum meum². »

XXXVII. « Et conclusit in gladio populum suum, et » hæreditatem suam sprevit. Juvenes eorum comedit » ignis: id est, ira. Et virgines eorum non sunt lamentatæ³. » Quia neque hoc vacabat in hostili metu.

XXXVIII. « Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt, et » viduæ eorum non plorabantur⁴. » Ceciderunt enim in gladio filii Heli, quorum unius uxor viduata, et mox in partu mortua, propter eandem perturbationem plangi non potuit honore funeris⁵.

XXXIX. « Et excitatus est tanquam dormiens Dominus. » Videtur enim dormire, quando populum suum dat in manus eorum quos odit ubi eis dicitur: « Ubi est » Deus tuus⁶? Excitatus ergo est tanquam dormiens, tanquam potens crapulatus a vino⁷. » Nullus hoc de Deo dicere auderet, nisi Spiritus ejus. Dixit enim, sicut videtur impiis insultantibus, quod velut ebrius diu dormiat, quando non tam cito quam putant homines, subvenit.

XL. « Et percussit inimicos suos in posteriora⁸: » illos utique qui gaudebant quod Arcam ejus captivare potuerunt: percussi enim sunt in sedibus suis⁹. Quod ejus peccatæ signum mihi videtur, qua quisque cruciabitur, si in posteriora respexerit; quæ, sicut Apostolus, æstimare debet ut stercora¹⁰. Qui enim sic suscipiunt testamentum Dei,

¹ Psal. LXXVII, 61. — ² Jerem. VII, 12. — ³ Psal. LXXVII, 62, 63. — ⁴ Ibid. 64. — ⁵ I Reg. IV, 19, 20. — ⁶ Psal. XLI, 11. — ⁷ Id. LXXVII, 65. — ⁸ Ibid. 66. — ⁹ I Reg. V, 6. — ¹⁰ Philip. III, 8.

ut vetere vanitate non se exuant, similes sunt hostilibus populis, qui Arcam testamenti captivatam juxta sua idola posuerunt. Et illa quidem vetera etiam illis nolentibus cadunt: « Quia omnis caro fœnum, et claritas hominis » ut flos fœni. Fœnum aruit, et flos decidit: Arca autem Domini manet in æternum¹; » secretum scilicet testamenti regnum cœlorum, ubi est æternum Verbum Dei. Sed illi qui posteriora dilexerunt, ex ipsis justissime cruciabantur: « Opprobrium enim sempiternum dedit » illis. »

XLI. « Et repulit, inquit, tabernaculum Joseph, et » tribum Ephræm non elegit. Et elegit tribum Juda². » Non dixit, Repulit tabernaculum Ruben, qui fuit primogenitus Jacob; nec eos qui sequuntur, et Judam nascendo præcedunt ut illis repulsis et non electis, tribus Juda eligeretur. Poterat enim dici merito illos repulsos; quia et in benedictione Jacob, qua suos filios benedixit, peccata eorum commemorata graviter detestatur³: quamvis in eis tribus Levi sacerdotalis tribus esse meruerit, unde etiam Moyses fuit⁴. Nec dixit, Repulit tabernaculum Benjamin; vel, Tribum Benjamin non elegit, ex qua rex esse jam cœperat; nam inde fuerat electus Saül⁵: unde ex ipsa vicinitate temporis, quando ille repulsus est atque reprobatus, et David electus⁶, convenienter posset hoc dici; nec tamen dictum est: sed eos potissimum nominavit, qui clarioribus meritis videbantur excellere. Nam Joseph pavit in Ægypto patrem et fratres suos, et impie venditus merito pietatis, castitatis, sapientiæ, justissime sublimatus est⁷; et Ephræm majori fratri avi sui Jacob benedictione prælatus est⁸: et tamen Deus « Repulit tabernaculum

¹ Isai. XL, 6, 7. — ² Psal. LXXVII, 67, 68. — ³ Gen. XLIX, 1-7. — ⁴ Exod. II, 1. — ⁵ I Reg. IX, 1. — ⁶ Id. XVI, 1 et 13. — ⁷ Gen. XLI, 40. — ⁸ Id. XLVIII, 19.

» Joseph, et tribum Ephraem non elegit. » Ubi per nœc præclari meriti nomina, quid aliud quam universum populum illum vetusta cupiditate a Domino terrena præmia requirentem, repulsum et reprobatum intelligimus; electam autem tribum Juda, non pro meritis ipsius Judæ? Longe quippe majora sunt merita Joseph, sed per tribum Juda, quoniam inde extitit Christus secundum carnem, novum populum Christi illi populo veteri prælatum Scriptura testatur, aperiens Domino in parabolis os suum. Jam inde etiam quod sequitur, « Montem Sion quem » dilexit, » Ecclesiam Christi melius intelligimus, non propter præsentis temporis beneficia carnalia Deum colentem, sed futura et æterna præmia oculis fidei longe speculantem: nam et Sion Speculatio interpretatur.

XLII. Denique sequitur, « Et ædificavit sicut unicornorum sanctificationem suam¹: » vel, sicut quidam interpretes verbum novum fecerunt, « Sanctificium » suum. » Unicornui recte intelliguntur, quorum firma spes in unum illud erigitur, de quo alius dicit Psalmus, « Unam petivi a Domino, hanc requiram². » Sanctificium vero Dei est, secundum apostolum Petrum, intellecta « Plebs sancta et regale sacerdotium³. » Quod vero sequitur, « In terra quam fundavit in æternum: » quod habent græci codices εἰς τὸν αἰῶνα, utrum « In æternum, » an in sæculum » dicatur a nobis, in latinorum interpretum potestate est; quoniam utrumque significat: et ideo hoc in latinis codicibus, illud in aliis invenitur. Habent aliqui etiam pluraliter, id est, « In sæcula: » quod in græcis quos habuimus, non invenimus. Quis vero fidelium dubitet Ecclesiam, etiamsi aliis abeuntibus, aliis venientibus ex hac vita mortaliter transit, tamen in æternum esse fundatam?

¹ Psal. LXXVII, 69. — ² Id. XXVI, 4. — ³ 1 Petr. II, 9.

XLIII. « Et elegit David servum suum¹. » Tribum ergo Juda propter David: David autem propter Christum: tribum igitur Juda propter Christum. Quo transeunte clamaverunt cæci, « Miserere nobis, fili David: » et continuo misericordia ejus lumen receperunt²; quia verum erat quod clamaverunt. Hoc ideo non transeunter dicit, sed attente commendat Apostolus, scribens ad Timotheum: « Memor esto Christum Jesum resurrexisse a » mortuis, ex semine David, secundum Evangelium » meum, in quo laboro usque ad vincula, tanquam male » faciens; sed sermo Dei non est alligatus³. » Ipse itaque Salvator secundum carnem factus ex semine David, figuratur in hoc loco nomine David, aperiens Domino in parabolis os suum. Nec moveat quod cum dixisset: « Et elegit » David, » quo nomine Christum significavit, addidit, « Servum suum: » non, filium suum: imovero hinc agnoscamus, non Patri coeternam Unigeniti substantiam, sed formam servi susceptam ex semine David.

XLIV. « Et sustulit eum de gregibus ovium, de post » foetantes accepit eum: pascere Jacob servum suum, et » Israël hæreditatem suam⁴. » Ille quidem David, ex cujus semine caro Christi est, ab officio pastoralis pecorum ad hominum regnum translatus est: noster autem David ipse Jesus ab hominibus ad homines, a Judæis ad Gentes, tamen secundum parabolam ab ovibus ad oves ablatus atque translatus est. Non sunt enim modo in terra illa Ecclesiæ Judææ in Christo, quæ fuerunt circumcisorum recenti passione et resurrectione Domini nostri: de quibus dicit Apostolus: « Eram autem ignotus facie Ecclesiis Judææ, » quæ sunt in Christo; tantum autem audiebant, quia » is qui aliquando nos persequabatur, nunc evangelizat

¹ Psal. LXXVII, 70. — ² Matth. XX, 30-34. — ³ 2 Tim. II, 8, 9. — ⁴ Psal. LXXVII, 71.

» fidem quam aliquando vastabat; et in me magnificabant
 » Dominum¹. » Jam hinc illæ Ecclesiæ transierunt popu-
 lorum circumcisorum; ac per hoc in Judæa, quæ modo
 in terra est, non est modo Christus: ablatum est inde,
 nunc Gentium greges pascit. Sane de post foetantes inde
 acceptus est. Illæ quippe priores fuerunt tales, de quali-
 bus dicitur in Cantico canticorum uni Ecclesiæ quæ constat
 ex multis, id est, uni gregi ejus membra sunt multi
 greges; de talibus ergo dicitur: « Dentes tui, » id est,
 per quos loqueris, vel per quos in corpus tuum, velut
 manducando, cæteros trajicis; hoc itaque significantes
 « Dentes tui, sicut grex detonsarum ascendens de lava-
 » cro, quæ omnes geminos creant, et sterilis non est in
 » eis². » Deposuerunt enim tunc velut vellera onera sæ-
 culi, quando ante pedes Apostolorum venditarum rerum
 suarum pretia posuerunt³, ascendentes de lavacro illo, de
 quo eos admonet apostolus Petrus, sollicitos quod Christi
 sanguinem fuderint, et dicit: « Agite poenitentiam, et
 » baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini Jesu
 » Christi, et dimittentur vobis peccata vestra⁴. » Gemi-
 nos autem creaverunt, opera scilicet duorum præceptorum
 geminæ charitatis, dilectionis Dei, et dilectionis proximi:
 unde sterilis non erat in eis. De post has oves foetantes
 David noster acceptus, nunc alios greges pascit in Genti-
 bus, et ipsos Jacob et Israël. Sic enim dictum est: « Pas-
 » cere Jacob servum suum, et Israël hæreditatem suam. »
 Non enim, quia ex Gentibus sunt istæ oves, ideo ab illo se-
 mine alienatæ sunt, quod est Jacob et Israël. Semen est enim
 Abraham, semen promissionis, de quo ei Dominus dixit:
 « In Isaac vocabitur tibi semen⁵. » Quod exponens Apos-
 tolus: « Non, inquit, filii carnis, sed filii promissionis

¹ Gal. 1, 22-24. — ² Cant. iv, 2. — ³ Act. ii, 45, et iv, 34. — ⁴ Id.
 ii, 38. — ⁵ Gen. xxi, 12.

» deputantur in semine¹. » Ex gentibus enim erant fide-
 les, quibus dicebat: « Si autem vos Christi, ergo Abraham
 » semen estis, secundum repromissionem hæredes². »
 Quod vero ait: « Jacob servum suum, et Israël hæredi-
 » tatem suam, » more suo Scriptura repetivit eandem
 sententiam. Nisi forte quispiam sic distinguere velit, ut
 hoc tempore Jacob serviat: tunc autem sit æterna hære-
 ditas Dei, quando videbit Deum facie ad faciem, unde
 Israël nomen accepit³.

XLV. « Et pavit eos, inquit, in innocentia cordis sui. »
 Quid illo innocentius, qui ullum peccatum, non solum a
 quo vinceretur, sed etiam quod vinceret, non habebat?
 « Et intellectu manuum suarum deduxit eos⁴: » vel,
 sicut aliqui codices habent, « In intellectibus manuum
 » suarum. » Alius putaret ita congruentius potuisse dici: In
 innocentia manuum et intellectu cordis: hic autem qui
 magis quam alii quid loqueretur sciebat, cordi maluit
 adjungere innocentiam, et manibus intelligentiam. Illud
 propterea, quantum existimo, quia multi sibi videntur
 innocentes, qui non faciunt mala, cum timent ne patiantur
 si fecerint; vellent autem facere, si impune potuissent.
 Tales videri possunt habere innocentiam manuum, non
 tamen cordis. Et quæ tandem aut qualis est ista innocen-
 tia, si cordis non est, ubi homo factus est ad imaginem
 Dei? Quod vero ait: « In intellectu, vel, intelligentia ma-
 » nuum suarum deduxit eos, » videtur mihi eam dixisse
 intelligentiam, quam ipse facit in credentibus; ideo « Ma-
 » nuum suarum: » facere quippe ad manus pertinet: sed
 sicut possunt intelligi manus Dei; quia et Christus sic
 homo, ut etiam Deus. Hoc certe ille David, de cujus est
 iste semine, facere non poterat in populo, cui sicut homo
 regnabat: sed ille hoc facit, cui recte anima fidelis dicere

¹ Rom. ix, 8. — ² Gal. iii, 29. — ³ Gen. xxxii, 28. — ⁴ Psal. lxxvii, 72.

potest : « Intelligere me facito , et perscrutabor legem » tuam ¹. » Proinde, ne ab illo erremus, dum de nostra, velut ex nobis sit, intelligentia fidimus; ejus manibus nos credendo subdamus. Ipse in nobis eam faciat, ut in intelligentia manuum suarum nos deducat erutos ab errore, eoque perducatur ubi jam non possimus errare. Hic est fructus populi Dei, attendentis legem Dei, et inclinantis aurem suam in verba oris ejus, ut dirigat in eo cor suum, et sit cum illo creditus spiritus ejus, ne immutetur in generationem pravam et amaricantem; sed his omnibus sibi annuntiatis, non solum ad præsentem vitam, verum etiam ad æternam, nec tantum ad recipienda honorum operum præmia, sed etiam in ipsa bona opera facienda, ponat in Deo spem suam.

ENARRATIO ²

IN PSALMUM LXXVIII.

I. In titulo Psalmi hujus tam brevi et simplici immorandum esse non puto. Prophetiam vero quam hic præmissam legimus, evidenter scimus impletam. Cum enim ista canerentur temporibus regis David, nihil tale adhuc contigerat ex adversitate Gentium civitati Jerusalem, nec templo Dei, quod nec ædificatum adhuc erat. Post mortem quippe David, filium ejus Salomonem Deo templum fecisse quis nesciat? Dicitur ergo tanquam præteritum, quod in Spiritu videbatur esse futurum. « Deus, venerunt

¹ Psal. cxviii, 34. — ² Dictata post expositum Psalmum lxxviii, de quo infra n. 3.

» Gentes in hæreditatem tuam ¹. » Qua loquendi consuetudine etiam illud est prophetatum de Domini passione : « Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt » me aceto ²; » et alia quæ in eodem Psalmo ventura velut facta narrantur. Nec illud mirandum est, quod Deo ista dicuntur. Non enim nescienti indicantur, quo revelante præsciuntur; sed anima cum Deo loquitur pietatis affectu, quem novit Deus. Nam et Angeli quæ hominibus nuntiant, nescientibus nuntiant : quæ autem Deo nuntiant, scienti nuntiant, quando illi offerunt orationes nostras, et ineffabili modo de actibus suis æternam veritatem, tanquam legem incommutabilem consulunt. Et iste ergo homo Dei dicit Deo quod discat a Deo, tanquam discipulus magistro non ignoranti, sed judicanti; ac sic, aut probanti quod docuit, aut quod non docuit reprehendenti : maxime quia specie precantis Propheta eos in se transfiguratur, qui tunc futuri essent quando ista ventura. Solent autem in oratione dici Deo quæ vindicans fecerit, et adjungi petitio, ut jam misereatur et parcat. Hoc modo et hic dicuntur a quo prædicuntur, tanquam ab eis dicantur quibus acciderunt : et ipsa deploratio atque precatio, prophetatio est.

II. « Deus, venerunt Gentes in hæreditatem tuam : » polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Jerusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestiis terræ. Effuderunt sanguinem eorum sicut » aquam in circuitu Jerusalem, et non erat qui sepeliret ³. » Si in ista prophetia quisquam nostrum eam vastationem Jerusalem intelligendam putaverit, quæ facta est a Tito imperatore Romano, cum jam Dominus Jesus Christus post resurrectionem et ascensionem suam prædicaretur in

¹ Psal. lxxviii, 1. — ² Id. lxxviii, 22. — ³ Id. lxxviii, 1-3.